

ความต้องการอันแท้จริงทางวิชาชีพ ของชาวภาคใต้

* วิทยา เณกุล

การสัมมนาตามหัวข้อข้างต้นนี้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้จัดขึ้น ณ ศูนย์อรรถกระวีสุนทร วันที่ 17-19 เมษายน 2517 โดยได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ มีผู้เข้าร่วมสัมมนา และสังเกตการณ์ ประมาณ 150 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารงานการศึกษาของจังหวัดภาคใต้ เช่น ศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัด เจ้าของ ผู้จัดการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ทั้งจากโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์

การสัมมนานอกจากการบรรยายแล้ว ได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาอภิปราย ชักถาม แสดงข้อคิดเห็น เสนอแนะ และออกเสียงลงมติ ผู้บรรยายและผู้ตอบข้อซักถามมี 6 ท่าน คือ

1. นายพงษ์ศักดิ์ วรสุนทรโรสด อธิบดีกรมอาชีวศึกษา และประธานพิธี
2. ศจ. นายแพทย์สวัสดิ์ สกุลไทย อธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. ประจวบ คำบุญรัตน์ ผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมสามัญศึกษา
4. ผศ. วัน เดชพิชัย ผู้ช่วยคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
5. อาจารย์อรุณ ปรีดีคิลิก ผู้อำนวยการวิทยาลัยครูมหาสารคาม
6. อาจารย์เคลือบ บุญแก้ว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รายงานสรุปฉบับนี้ แบ่งหัวข้อออกเป็น 3 หัวข้อ คือ

1. โครงการสำรวจด้านวิชาชีพของชาวภาคใต้

2. ปัญหา และข้อขัดข้องในการพัฒนาการศึกษาของชาติ
3. บทบาทของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่มีต่อชุมชน
4. โครงการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนที่จังหวัดภูเก็ต
5. ข้อสังเกตบางประการ

1. โครงการสำคัญด้านวิชาชีพของชาวภาคใต้

เนื่องจากแต่ละปีรัฐได้จ่ายเงินด้านการศึกษาอย่างมหาศาล ประเทศชาติและสังคม ควรได้รับผลตอบแทนให้คุ้มกับการลงทุนที่เสียไป แต่เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันการใช้ทรัพยากรของชาติได้สูญเปล่านั้นอย่างมากมาย เพราะผู้สำเร็จการศึกษาจำนวนมากไม่พอใจในงานอาชีพ หรือไม่ยอมประกอบอาชีพ ในแขนงวิชาที่ตนได้รับการฝึกฝนอบรมมา บางคนก่อนที่ตัดสินใจศึกษาวิชาชีพใด ไม่เคยทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธรรมชาติลักษณะงาน สภาพของงานอาชีพที่ตนจะเลือกมาก่อนเลย ซึ่งกว่าจะทราบว่าไม่เหมาะกับอุปนิสัย ทักษะ ความถนัด ความสามารถ

๑๕
๑-๑

(ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา และทุนทรัพย์) ก็สายเกินแก้เสียแล้ว

ศึกษาต่อไป เพื่อนำไปประกอบอาชีพได้

อนึ่ง แบบสอบถามได้แนบรายการอาชีพประมาณ

235 อาชีพ ซึ่งเป็นแนวทางให้นักเรียนและผู้ปกครอง

เลือกและกรอกในแบบสอบถาม ผู้จัดสัมมนาหวังว่า ผู้บริหารงานการศึกษาและครู จะช่วยกันชี้แนะแนวอาชีพแก่นักเรียน ให้ข้อสนเทศ เช่น ธรรมชาติลักษณะงาน รายได้ โอกาสก้าวหน้าของงานแต่ละอาชีพ เป็นต้น และผู้จัดสัมมนาก็ออมรับว่า ผู้แนะแนวคงไม่สามารถให้ข้อสนเทศแก่นักเรียนโดยสมบูรณ์ แต่ขอให้ช่วยชี้แจงเท่าที่ทำได้ ในมีต่อ ๆ ไป มหาวิทยาลัยมีข้อมูลเพิ่มเติมก็ยินดีช่วยจัดส่งให้

ผู้บรรยายได้เสนอการศึกษาเฉพาะกรณีที่เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยได้มีการศึกษาติดตามนักศึกษาที่สอบเข้าปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ จำนวนประมาณ 70 คน ซึ่งมีภูมิลำเนาในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศส่วนใหญ่ได้เลือกคณะนี้ในอันดับสุดท้าย (อันดับที่ 5-6) อาจารย์ได้ใช้ความเพียรพยายามที่จะชักจูงแนะแนวอาชีพแก่นักศึกษารุ่นนี้ให้มีจิตใจรักงานอาชีพครู แต่ปรากฏว่าสิ้นปีแรกได้ออกไปสอบเข้าคณะใหม่กว่า 10 คน และมีหลายคนได้ศึกษาจนจบปีที่ 4 และออกทำการฝึกสอนแล้ว แต่ในที่สุดก็ไม่ยอมประกอบอาชีพครู ผู้บรรยายได้ตั้งปัญหาว่า สาเหตุอาจสืบเนื่องมาจากข้อบกพร่องของระบบการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย เพราะเด็กไม่สามารถจะเลือกศึกษาในแขนงวิชา ที่ตนชอบและถนัดได้ เพื่อที่จะลดการสูญเสียเปล่าดังกล่าว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงได้จัดการสัมมนาครั้งนี้นั้น เพื่อสำรวจความต้องการอันแท้จริงในการประกอบอาชีพในอนาคตของนักเรียนภาคใต้ ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้น มศ. 3 และ มศ. 5 โดยจะจัดส่งแบบสอบถามให้นักเรียน และผู้ปกครองกรอก และมีโครงการจัดทำ 3 ปีติดต่อกัน ซึ่งในการสัมมนาปีต่อไปจะนำข้อมูล ข้อวิเคราะห์ และการแปลผลที่ได้รับมาเสนอในที่ประชุม เพื่อร่วมกันพิจารณาหาทางแก้ปัญหา และสนองความต้องการของนักเรียนผู้ปกครอง และชุมชนต่อไป สำหรับค่านมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นั้นท่านอธิการบดียืนยันว่า เมื่อได้ทราบถึงความต้องการแล้ว ยินดีจะจัดหลักสูตรระยะสั้น (3 เดือน หรือ 6 เดือน) สำหรับวิชาชีพเฉพาะอย่าง แก่ผู้ไม่สามารถหรือไม่อยาก

ผู้แทนกรมสามัญศึกษาได้ตั้งข้อสังเกตว่า โครงการโรงเรียนมัธยมแบบประสม (ก.ม.ส.) ประสบความสำเร็จ เพราะการไม่สามารถแนะแนว ทำนายแนวโน้มของอาชีพในอนาคตแก่เด็กได้ เพราะข้อสนเทศไม่เพียงพอ หรือทันกับสถานการณ์ตลาดแรงงานซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะเศรษฐกิจ

29 ส.ค. 2528

2. ปัญหาและข้อขัดข้องการพัฒนาการศึกษาของชาติ

นอกจากที่กล่าวในหัวข้อ 1 แล้ว การศึกษาของชาติกำลังประสบกับปัญหาและอุปสรรคนานัปการ บางกรณีถึงขั้นวิกฤต ผู้บรรยายหลายท่านซึ่งคลุกคลีในวงการศึกษา ได้เสนอข้อที่ประชุมการสัมมนา ซึ่งผู้เขียนรายงานขอยกมากล่าวเพียงบางข้อที่สำคัญดังนี้

2.1 ปัญหาด้านบริหาร อำนาจความรับผิดชอบในการบริหารการศึกษาอยู่ในมือหน่วยงานต่าง ๆ กัน

การศึกษาระดับประถม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด (กระทรวงมหาดไทย) มัธยมศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ อุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ

2.2 ปัญหาปรัชญาการศึกษา การศึกษาคควรมีจุดมุ่งที่สนองความต้องการของบุคคล และสังคมนักเรียน นักศึกษา ปัจจุบันมุ่งแต่พยายามสอบให้ได้คะแนนสูง ๆ ปัญหาที่หยิบยกขึ้นมาพิจารณาที่งานปรัชญาการศึกษา คือเราจะฝึกคนให้เป็นคนดี หรือฝึกให้เขาเป็นแต่ นายแพทย์ วิศวกร หรือ ครู ที่ที่เท่านั้น ผู้บรรยายมีความเห็นว่าการฝึกให้คนเป็นคนดี มีความสำคัญกว่าฝึกให้เขาเก่งแต่ด้านวิชาชีพแต่อย่างเดียว

ในทัศนะของครูโดยทั่วไป “เด็กดี” ยังหมายถึงนักเรียนที่เรียนดี ตอบได้ทุกคำถาม สอบได้คะแนนสูง เล่นกีฬาเก่ง และรับใช้ครู ผู้บรรยายมีความเห็นว่าระบบการศึกษาควรมีลักษณะที่เสริมสร้าง เปลี่ยนแปลงทัศนะคติและค่านิยมที่ถูกต้องและความรับผิดชอบแก่เด็ก

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ผู้บรรยายท่านหนึ่งได้อ้างหนังสือของ Margaret Mead ชื่อ Culture and Commitment ซึ่งชี้ให้เห็นความแตกต่าง หรือช่องว่างในความคิดอ่าน ระหว่างคนแก่ กับคนหนุ่มสาว (Generation gap) โดยผู้เขียนได้แบ่งสังคมออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

— Post-figurative society สังคมเช่นนี้ คนอายุมากจะถ่ายทอดความรู้ ความนึกคิดแก่คนรุ่นใหม่ ซึ่งต้องรับรู้ รับฟัง จดจำ มาปฏิบัติโดยคุชฎี มักเกิดในภูมิภาคที่วัฒนธรรมได้เจริญมาก่อน เช่น อินเดีย จีน ญี่ปุ่น ไทย

— Co-figurative society เป็นสังคมที่คนต่างวัยได้ร่วมกันคิด ร่วมกันสร้างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศเกิดใหม่ ผู้คนอพยพจากหลายประเทศร่วมกันบุกเบิก เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นกับผู้ใหญ่ได้

— Pro-figurative society เป็นสังคมที่เด็กอยากเรียกร้องความสนใจ อยากถ่ายทอดให้ผู้ใหญ่รับรูรับฟัง อย่างสิ้นเชิง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยหลังวันที่ 14 ตุลาคม 2516 เด็กได้สร้างพฤติกรรมหลายอย่างที่เป็นแบบฉบับของสังคมที่กล่าวนี้ เรากำลังจับตามองว่าจะไปในทิศทางใด

2.4 วิฤตกาลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ปริมาณนักเรียนได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เกินกว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 3 ซึ่งคาดว่าในปี 2519 นักเรียนมัธยมศึกษาจะมีจำนวน 630,000 คน แต่ปรากฏว่าเพียงปี 2517 นักเรียนจะมีจำนวนเกินกว่าจำนวนดังกล่าวแล้ว เมื่อสำนักงบประมาณได้จัดสรรเงินตามแผนพัฒนาฯ ที่ได้วางไว้ จึงทำให้เกิดการขาดแคลนครู อุปกรณ์การสอน และอาคารเรียนอย่างมาก โดยเฉพาะปีการศึกษา 2515-2516 ภาควิสต์ก่อสร้างสืบตั้งสูงจนทุกจังหวัดประกาศระดมสร้างอาคารเรียน ตามวงเงินงบประมาณที่ได้รับอนุมัติมิได้เลย ทำให้การขาดแคลนครู อาคารวิฤต และคิดว่าไม่อาจแก้ไขได้ในอนาคตอันใกล้ แม้กระทรวง จะเปลี่ยนนโยบายการสร้างอาคารเรียน แบบประหยัด ตั้งแต่ปีการศึกษานี้เป็นต้นไป (ผู้ร่วมสัมมนาได้ตั้งข้อสังเกต อาคารเรียนของเราทรูทรากินความจำเป็น) การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยให้เรียน 2 ผลัด ในปีการศึกษา 2517 นั้น ก็มีอาจทราบผลเสียหายที่อาจจะติดตาม

มา เช่นเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในสถานที่อื่นไม่เหมาะสมเป็นต้น

อัตราค่าเล่าเรียนก็มีได้สัดส่วนกับจำนวนนักเรียน การการสอนของครูมัธยมศึกษา ปกติไม่ควรเกินสัปดาห์ละ 20 ชม. ขณะนี้อัตราสูงขึ้นถึง 24 ชม. ต่อสัปดาห์ และอาจเพิ่มเป็น 26 ชม. ต่อสัปดาห์ในปีหน้า

อนึ่ง การที่ครูห่างไกลปลีกตัวไปเรียนวิทยาลัย วิชาการศึกษามากค่าในทั่วจังหวัด ทำให้ปัญหาการขาดแคลนครูเพิ่มยิ่งขึ้น มาตรฐานการศึกษาจะลดต่ำลง ทั้งที่นโยบายเปิดการศึกษาภาคค่ำมีวัตถุประสงค์จะยกระดับวุฒิของครูให้สูงขึ้น นักเศรษฐศาสตร์การศึกษาก็กาลังถกกันว่า การที่รัฐบาลต้องเสียค่าปรับวุฒิ ปีละประมาณ 40 ล้านบาท จะทำให้คุณภาพการสอนเพิ่มสัมพันธ์กับจำนวนเงินที่เสียไปหรือไม่ ผู้บรรยายท่านหนึ่งให้ความเห็นว่า ถ้าเราเปิดหลักสูตรระยะสั้น เช่น อบรมการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ฯลฯ น่าจะได้ผลมากกว่า เพราะผู้รับการฝึกอบรม จะนำความรู้มาใช้ปฏิบัติในงานสอนได้ภายในระยะเวลาอันสั้น

3. บทบาทของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่มีต่อชุมชน

จุดประสงค์ของการจัดตั้งมหาวิทยาลัยของประเทศไทยในระยะแรกๆ ก็เพื่อผลิตบัณฑิตแต่อย่างเดียว ใน

ระยะหลังจึงมีการเน้นการวิจัย ซึ่งกระทำโดยอาจารย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ในปัจจุบันได้มีการคำนึงว่ารัฐได้ลงทุนในการจัดตั้ง และใช้จ่ายในการบริหารมหาวิทยาลัยแต่ละปีมีจำนวนมหาศาล สังคมน่าจะได้ประโยชน์จากสถาบันให้คุ้มค่า

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้ตระหนักในแนวความคิดข้อนี้ จึงมีโครงการที่มีจุดมุ่งจะรับใช้ และมีความสัมพันธ์กับประชาชนในท้องถิ่นซึ่งมหาวิทยาลัยตั้งอยู่^{1/} การสำรวจด้านวิชาชีพของชาวภาคใต้ก็เป็นโครงการหนึ่ง ซึ่งผลที่ติดตามมาอาจจะเป็นการจัดตั้งคณะใหม่ ในแขนงวิชาที่ท้องถิ่นต้องการจริงๆ มิใช่จัดตั้งตามมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ หรือลอกแบบเมืองนอก โครงการอื่นๆ ของมหาวิทยาลัยที่กำลังดำเนินการอยู่ หรืออยู่ในระยะเตรียมการ มีดังนี้

3.1 มหาวิทยาลัยมีเจตจำนง จะรับนักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ โดยจะรับสมัครนักเรียนสำเร็จ มศ. 5 สอบคัดเลือกโดยตรง ไม่ต้องสอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ

3.2 จะเปิดสอนสาขาวิชาที่ท้องถิ่นกันดาร ทั้งหลักสูตรระยะสั้น และระยะยาว เรียกเด็กที่เลิกเรียนกลางคันมาเรียนใหม่ หรือเปิดการศึกษาผู้ใหญ่ เป็นต้น

3.3 เพิ่มโครงการวิจัยให้มากขึ้น จะเปิดการสอนถึงระดับปริญญาโท เอก ขณะนี้กำลังสนใจเรื่องการใช้

1/ มหาวิทยาลัยจัดรูปงานเป็น 2 ศูนย์ คือ ศูนย์ตำบลสุรมิแล จังหวัดปัตตานี เป็นที่ตั้งคณะศึกษาศาสตร์ และกำลังจัดตั้งคณะมนุษยศาสตร์ และศูนย์อรรถกรวิสุนทร ตำบลคอหงษ์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ใช้เป็นที่ตั้งของคณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และมีโครงการจะจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ และคณะอื่นอีกต่อไป.

กำลังคนในจังหวัดเล็ก ๆ ของภาคใต้ โดยจะขอผู้ชำนาญทางวิเคราะห์ (Manpower Analyst) จากกรุงเทพฯ มาช่วย

3.4 ศูนย์มหาวิทยาลัยปัตตานี จะเปิดศูนย์วัฒนธรรมของท้องถิ่น และพิพิธภัณฑ์ นอกจากนี้มีโครงการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยี หรือขยายห้องสมุดให้คนท้องถิ่นใช้บริการทั่วถึง อนึ่ง ท่านอธิการบดี ได้บอกในที่ประชุมว่าอยากจะสร้างอนุสรณ์ของคน ที่มีประโยชน์ของปักษ์ใต้ เช่นพระยารัษฎานุประดิษฐ์ฯ เพื่ออนุชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ถึงผลงานที่ท่านมีต่อท้องถิ่น

3.5 โครงการโรงเรียนสาธิต โดยนำอาจารย์ไปช่วยสอน ช่วยจัดบริหารในโรงเรียนที่มีอยู่แล้ว เช่น ร.ร. เทศบาล 5 ปัตตานี มีใช้จัดตั้งโรงเรียนใหม่ เช่น มหาวิทยาลัยอื่นได้เปิดสอนที่กรุงเทพฯ

3.6 ส่งเสริมโครงการวางแผนครอบครัว ในจังหวัดปัตตานี และจังหวัดใกล้เคียง จะกระทำอย่างจริงจังในระดับตำบลและหมู่บ้าน ครุสตรีจะมีบทบาทสำคัญในงานนี้^{2/}

3.7 โครงการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนที่ภูเก็ต ซึ่งจะเปิดโอกาสให้นักเรียนที่จบ มศ. 5 ในจังหวัดภูเก็ต และจังหวัดใกล้เคียง ไม่ต้องเดินทางไปศึกษาระดับอุดมศึกษาที่กรุงเทพฯ หรือจังหวัดอื่น ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดในหัวข้อ 4

4. โครงการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนที่จังหวัดภูเก็ต

แนวคิดวิทยาลัยชุมชน (Community College) ได้จากสหรัฐอเมริกา มีประวัติที่จัดตั้งในจังหวัดเล็กๆ กว่า 60 ปี มาแล้ว เปิดรับนักศึกษาที่สอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ หรือถูกคัดออกจากมหาวิทยาลัย หลักสูตรมุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษาประกอบอาชีพ ในท้องถิ่นของตนเอง นักศึกษาส่วนใหญ่ยังอยู่กับครอบครัว ไม่จำเป็นต้องปรับตัวและจิตใจเข้ากับสภาพแวดล้อม ของเมืองใหม่ เป็นการประหยัดเงินให้แก่ผู้ปกครองและท้องถิ่น เพราะคำนวณนักศึกษาคนหนึ่งต้องใช้จ่าย 1,200 เหรียญต่อปี (ตามค่าของเงินในขณะนั้น) ถ้ามีนักเรียน 1,000 คนไปเรียนในที่อื่น เท่ากับว่าจังหวัดต้องนำเงินออกปีละ 1,200,000 เหรียญ ยิ่งกว่านั้นนักศึกษาจบแล้ว น้อยคนที่จะกลับบ้านเดิม ไม่มีโอกาสนำความรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในชุมชนของตน ในสหรัฐระยะแรกๆ ผู้สำเร็จการศึกษาก็มีปมค้อย แต่ในที่สุดเป็นที่ยอมรับว่า ระบบวิทยาลัยชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น

ความจริง แนวคิดวิทยาลัยชุมชน ได้มีกำเนิดในประเทศไทยแล้ว ตั้งแต่ พ.ศ. 2460 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ร่วมสมัยของท่านหนึ่ง คือ อาจารย์สมนึก เพชรพริ้ม ผู้อำนวยการโรงเรียนสงขลาวัฒนา ได้นำประวัติมาเสนอในที่ประชุม ได้มีการ

2/ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายระดับโรงเรียน เรื่องประชากรศึกษาใน 3 ลักษณะ 1) ให้นักเรียนมีความรู้ประชากรศาสตร์ 2) ความรู้เรื่องทรัพยากรของประเทศ และ 3) คุณภาพของชีวิต

จัดตั้งขึ้นที่ตำบลนาโยง จังหวัดตรัง โดยการริเริ่มของ พระยารัษฎานุประดิษฐ์ เจ้าเมืองตรัง (ซึ่งขณะนั้นอยู่ในปกครองมณฑลภูเก็ต) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนิน มาทรงเปิดโรงเรียนโดยพระองค์เอง

ตามคำกราบบังคมทูลของกรมการมณฑลภูเก็ต การศึกษา "มีความมุ่งหมายให้ฝึกหัดในการทำมาหาเลี้ยงชีพตามภูมิลาเนา มีการทำสวน การช่างไม้ การจักสาน และการทอผ้า ซึ่งในตำบลนี้ได้ประกอบเป็นวิชาหาเลี้ยงชีพอยู่แล้ว ส่วนวิชาหนังสือไทย และวิชาเลข สอนเพียงให้อ่านออกเขียนได้ บวกลบ คูณ ทหาร ง่าย ๆ พอเป็นเครื่องมือสำหรับประกอบอาชีพพลเมืองสามัญเท่านั้น" โรงเรียนนี้ได้รับพระราชทานนามว่า "โรงเรียนเพาะปัญญา" แต่เป็นที่น่าเสียดายต่อมาได้กลายเป็นโรงเรียนสามัญไป

สำหรับโครงการวิทยาลัยชุมชนที่ภูเก็ตนี้ได้รับริเริ่มจากประชาชนของจังหวัดนี้เอง เพราะการที่นักเรียนจบ มศ. 5 จากจังหวัดนี้ ไม่สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ (3/4 ของผู้เรียนสำเร็จเกือบ 400 คนต่อปี) นับวันจะสร้างภาระและปัญหาแก่ผู้ปกครองและชุมชนแห่งนี้ ซึ่งปกติเป็นผู้รักสงบ อาชญากรรม มีอัตราต่ำ และไม่มีปัญหาด้านสังคม เช่น จังหวัดใหญ่อื่นๆ ท่านอธิการบดีฯ นายแพทย์สวัสดิ์ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญผู้หนึ่งของโครงการนี้ได้ถ่ายทอดให้ที่ประชุมสัมมนา ถึงความรู้สึกรอคอยของคหบดีเมืองภูเก็ต ที่ได้แสดงออกในที่ประชุม เตรียมจัดโครงการจัดตั้งวิทยาลัย ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัด และศึกษาฯ เขต ร่วมอยู่ด้วย "พวกเราเป็นนายเหมือง พวกเราทำบาป เราทำเหมืองขุดดินข้างล่างมาข้างบน จนบัดนี้ไม่

สามารถทำการเพาะปลูกได้แล้ว พวกเราไปทำ (เหมือง) ในทะเล เราก็ไปถล่มหินทั้งอ่าว (อ่าวฉลอง) ขุดเลนขึ้นมากลายเป็นสีขาว กุ้งปลาเกือบไม่มี . . . เราทำร้ายแก่ชุมชนโดยไม่รู้สึกรู้สีกว่า จึงคิดว่าต้องทำอะไรบางอย่างปลงล้างบาปที่เราทำขึ้น"

โครงการนี้จึงริเริ่มและได้รับการสนับสนุน จากประชาชนชาวภูเก็ตเอง มีผู้บริจาคที่ดินแถวอ่าวมะขาม 800 ไร่ และให้คำมั่นจะบริจาคเงินอย่างน้อยปีละ 1,500,000 บาท สมทบกับงบประมาณของรัฐบาล หรือของจังหวัดและเทศบาล

หลักสูตรของวิทยาลัยมีลักษณะสมบูรณ์ในตัวเอง ผู้สำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพได้ หรืออาจศึกษาต่อถ้าต้องการ ในระยะแรกจะเปิด 4 คณะ คือ คณะเกษตรศาสตร์ และบริหารธุรกิจ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และ คณะมนุษยธรรมศึกษา และสังคมศาสตร์ เช่น สาขาพัฒนาชุมชน

ปรัชญาของวิทยาลัย : งานทำให้เป็นคนสมบูรณ์ นักศึกษาทุกคนต้องอยู่ในหอพักของวิทยาลัย และต้องทำงานให้แก่วิทยาลัยอย่างน้อยสัปดาห์ละ 15 ชม. งานที่ทำตั้งแต่เสมียนในสำนักงาน จนถึงภารโรง การก่อสร้างของวิทยาลัยไม่ต้องเป็นอาคารใหญ่โต และจะใช้แรงงานนักศึกษาร้อยละ 50 ในการก่อสร้างวิทยาลัยจะให้ค่าตอบแทนในรูปแบบที่พัก อาหาร และค่าแรงเป็นหน่วยกิต หนึ่งวิทยาลัยจะมีฐานะเป็นนิติบุคคลจะผลิตสินค้า ติดต่อกับชายและดำเนินงานด้านการเงินเอง คาดว่าทะเลในอ่าวมะขาม สามารถใช้เพาะเลี้ยงปลากระพงได้ โดยใช้แรงงานของนักศึกษา นอกจากนี้ ผู้ที่จบการศึกษาจะต้องทำงาน

ให้แก่สาธารณชนอย่างน้อย 40 ชม. เช่นการช่วยโรงพยาบาล ช่วยโรงเรียน เป็นจรรยา เป็นต้น

โดยสรุป วิทยาลัยจะสอนให้นักศึกษามีความเข้าใจลึกซึ้งในสาขาวิชาหนึ่งอย่างน้อยหนึ่งวิชา ในขณะที่เดียวกันจะฝึกให้เป็นนักปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบและเสียสละต่อสังคม

5. ข้อสังเกตบางประการ

ผู้เขียนรายงานสรุปฉบับนี้ ได้เข้าฟังการประชุมสัมมนาในฐานะผู้สังเกตการณ์ และโดยอาชีพ ไม่ได้เป็นครู หรือนักบริหารงานการศึกษา แต่รู้สึกประทับใจในแนวปรัชญาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่มีจุดมุ่งจะรับใช้ประชาชนในท้องถิ่น และโดยเฉพาะประชาชนที่เป็นชนชั้น unprivileged class ซึ่งหมายถึง ผู้ด้อยและเสียเปรียบทางด้านรายได้ หรือ สิทธิปัญญาไม่เฉียบแหลมจนเกินไป หรือโอกาสไม่อำนวยให้ (คนในกรุงเทพฯ ย่อมมีโอกาสในการศึกษาและอาชีพ ดีกว่าคนต่างจังหวัด) มหาวิทยาลัยยอมรับรับฟัง ปัญหาของเขา หาทางช่วยฝึกหัด ชี้ออกทางให้เขาช่วยตัวเอง ช่วยครอบครัว และชุมชน ทำให้เขารู้สึกว่าเป็นคนมีประโยชน์ มีความภูมิใจในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และคนประเภทนี้ จะไม่มีวันสร้างปัญหาแก่สังคม หรือกระทำตัวเป็นภัยต่อความเป็นปึกแผ่น และความมั่นคงของชาติ

เท่าที่สังเกตในระยะอันสั้น ท่านอธิการบดี และคณะ ไม่ใช่เป็นเพียงนักพูด นักกล่าวคำขวัญที่สวยงาม แต่เป็นนักปฏิบัติ แม้ผลงานยังไม่เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชน แต่ก็ได้เริ่มต้นสู่ทิศทางที่ถูกคอง ผู้เขียนมีความเห็น

สอดคล้องกับท่านในข้อที่ว่า ปัญหาของแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน และแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงกับสังคมในกรุงเทพฯ หรือเมืองนอก ดังนั้นมีความจำเป็นแสวงหาข้อเท็จจริง โดยการวิจัย ทารูปแบบ (Model) ของแต่ละท้องถิ่น และเมื่อเราทราบผล จึงสามารถหาทางแก้ปัญหาแก่ชุมชนนั้นได้ถูกต้อง

แนวคิดนี้อาจจะเป็นของใหม่สำหรับประเทศไทย และอาจจะก้าวหน้าไปบ้างสำหรับคนภาคใต้ ซึ่งในทัศนะของอาจารย์สมนึก เพ็ชรพรม มีคติ "ต่างคนต่าง (มั่ง) มีต่างมีวิชา ต่างคนต่างกล้า ต่างไม่หันหน้าเข้าหากัน" อาจารย์เป็นคนดีโดยกำเนิด และมีเจตนาดีต่อคนใต้และภาคใต้ ข้อสังเกตของท่านจึงเป็นเชิงติเพื่อก่อ หรือเป็น Self-criticism แต่การแสดงออกของพ็อคคำกัณฑ์ จึงหวัดๆเกิด ที่มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อชุมชนจะเป็นแบบอย่าง แบบฉบับที่ดี ของชาวใต้จังหวัดอื่น

ผู้เขียนมีความปรารถนาดีด้วยใจจริงในโครงการ แม้จะรู้สึกเกรงเกรงจะมีอุปสรรค ทั้งที่มองเห็นและคาดไม่ถึง อาจทำให้ทั้งโครงการหลักสูตรระยะสั้นและวิทยาลัยชุมชน ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เช่น การขาดแคลนอาจารย์ ครู และผู้ฝึกสอนที่มีวุฒิเหมาะสม ขาดนักบริหารงานที่สามารถ (มีความสำคัญไม่ควรมองผ่าน) ซึ่งจะทำให้คุณภาพการศึกษาทางด้านวิชาการ และปฏิบัติการจะไม่เข้าระดับมาตรฐาน ขาดความศรัทธา และการสนับสนุนจากสาธารณชน และในที่สุดอาจจะเกิดการแข็งข้อ จากนักศึกษาในสถาบันนั้นเอง □